

Κατερίνα ΚΑΣΙΜΑΤΗ
Θεοδώρα ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Εκπαιδευτικό σενάριο: «Η Ενδυμασία στην Αρχαία Ελλάδα» με αξιοποίηση e-portfolio

ΣΤΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΜΕ ΕΝΑ ΣΕΝΑΡΙΟ ΣΤΟ μάθημα των αρχαίων ελληνικών από μετάφραση, που εφαρμόστηκε στην τάξη, εντάχθηκε στον ηλεκτρονικό φάκελο υλικού των μαθητών (e-portfolio) και αξιοποιήθηκε ως εργαλείο αξιολόγησης των μαθητών. Το σενάριο αφορούσε στην έννοια της ενδυμασίας στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών από μετάφραση της β' γυμνασίου και της ιστορίας με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών (ενός διερευνητικού λογισμικού και του διαδικτύου).

Τα μαθησιακά οφέλη που προέκυψαν από την υλοποίηση της διδακτικής πρότασης ήταν σημαντικά, καθώς από τη μια είχαμε τη δυνατότητα να αξιολογήσουμε τους μαθητές κατά την εργασία τους σε υπολογιστικό περιβάλλον κι από την άλλη, εντάσσοντας τις δραστηριότητες του εκπαιδευτικού σεναρίου στον ηλεκτρονικό φάκελο υλικού να αποκομίσουμε τα μέγιστα δυνατά οφέλη μιας τέτοιας μεθόδου αυθεντικής αξιολόγησης, όπως είναι η καλλιέργεια μεθοδολογικών, επικοινωνιακών και μεταγνωστικών δεξιοτήτων.

Αυθεντική Μάθηση - Αυθεντική Αξιολόγηση

Στον χώρο της εκπαίδευσης, ο όρος αυθεντική μάθηση αναφέρεται σε μια ποικιλία εκπαιδευτικών τεχνικών που εστιάζουν στη σύνδεση της γνώσης που οι μαθητές αποκτούν στο σχολείο με ζητήματα του πραγματικού κόσμου, προβλήματα και εφαρμογές της ζωής. Η βασική ιδέα επικεντρώνεται στην άποψη ότι οι μαθητές είναι πιθανότερο να ενδιαφερο-

νται για αυτά που μαθαίνουν και να είναι πιο πρόθυμοι να αποκτήσουν νέες γνώσεις και δεξιότητες αν αυτά αντανakλούν καταστάσεις της πραγματικής ζωής (<http://edglossary.org/authentic-learning>).

Το μαθησιακό περιβάλλον φροντίζουμε να είναι όμοιο με αυτό του πραγματικού κόσμου και να προσφέρει πολλές και διαφορετικές προοπτικές προσέγγισης ενός θέματος, ποικίλους τρόπους εργασίας, σκέψης και ομαδικό πνεύμα. Έτσι, δραστηριότητες που βασίζονται σε επίλυση προβλημάτων (problem solving activities), εικονικές κοινότητες μάθησης, διερευνητικά λογισμικά, υπολογιστικοί μικρόκοσμοι μπορούν να αποτελέσουν αυθεντική μάθηση. Στην αυθεντική μάθηση, μάλιστα, τα καθήκοντα περιγράφονται ως «παραγωγικά», επειδή η ολοκλήρωση του έργου απαιτεί από τους μαθητές να δημιουργήσουν και άλλα προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν (Herrington, J., Oliver, R., Reeves, T. C. 2003).

Η αυθεντική αξιολόγηση αλληλοσυνδεόμενη με την αυθεντική μάθηση πηγάζει από τα κινήματα του «κοινωνικού εποικοδομητισμού» (social constructivism), όπου δίνεται έμφαση στον κοινωνικό χαρακτήρα της γνώσης, την οποία επιδιώκουμε να οικοδομήσει ο μαθητής δημιουργώντας αυθεντικές δραστηριότητες που έχουν νόημα και προσιδιάζουν σε πραγματικές συνθήκες. Συμμετέχοντας, δηλαδή, κανείς σε μια ευρεία κλίμακα δραστηριοτήτων μαζί με άλλους ανθρώπους ο εκπαιδευόμενος εσωτερικεύει ή οικειοποιείται τα γνωστικά αποτελέσματα της ομαδικής εργασίας, εφαρμόζει καινούριες στρατηγικές και γνωρίζει με διαφορετικό τρόπο τον κόσμο και την κουλτούρα (Woolfolk, 2007).

Η αυθεντική αξιολόγηση πηγάζει, επίσης, από τα κινήματα «της κριτικής σκέψης» όπου στο επίκεντρο τοποθετείται η διδασκαλία με στόχο την κατανόηση (Blythe, 1998, Bruner, 1997, Wiggins και McTighe, 1998, Κουλουμπαρίση, 2003) και του «κινήματος για την ολιστική ανάπτυξη της γνώσης» που υποστηρίζει ότι η αξιολόγηση: α) αποτελεί συνευθύνη δασκάλου και μαθητών, β) πρέπει να αποβλέπει στην αποτίμηση των γνώσεων του μαθητή και των ικανοτήτων του να αξιοποιεί τις γνώσεις αυτές σε πραγματικές καταστάσεις (Κουλουμπαρίση, Ματσαγγούρας, 2004).

Σύμφωνα με τον Wiggins (1993), η αξιολογική διαδικασία χαρακτηρίζεται αυθεντική όταν εξετάζεται άμεσα η ικανότητα του μαθητή πάνω σε χρήσιμες, νοητικές, καθημερινές δράσεις. Θεωρούμενη ως δυναμική μορφή αξιολόγησης πρέπει να εστιάζεται στις ικανότητες και δεξιότητες που ένα δυναμικό μαθησιακό περιβάλλον καλλιεργεί στους μαθητές κατά τη διάρκεια της μαθησιακής τους πορείας (Κασιμάτη, 2005) όπως:

- Γνωστικές δεξιότητες: επίλυση προβλημάτων, κριτική σκέψη, διατύ-

πωση ερωτήσεων, εύρεση πληροφοριών, κριτική παρατήρηση, αποτελεσματική χρήση πληροφοριών, έρευνα, κατασκευή, επινόηση, ανάλυση και παρουσίαση δεδομένων, επικοινωνία, προφορική και γραπτή έκφραση.

- Μετα-γνωστικές δεξιότητες: αναστοχασμός και αυτοαξιολόγηση.
- Κοινωνικές δεξιότητες: καθοδήγηση, συζήτηση και διάλογο, πειθώ, συνεργασία και εργασία σε ομάδες.
- Δεξιότητες που αφορούν τη διαχείριση του συναισθηματικού τομέα: εμμονή στο στόχο, κίνητρα, υπευθυνότητα, προσαρμοστικότητα, ικανότητα να χειρίζεται καταστάσεις προβληματισμού.

Στο πλαίσιο της αυθεντικής αξιολόγησης αναλύεται η χρήση του ηλεκτρονικού φακέλου υλικού (e-portfolio), ο οποίος περιγράφεται ως: «μια οργανωμένη συλλογή πληροφοριών που έχει συγκεντρωθεί για συγκεκριμένους λόγους, όπως η παρουσίαση των επιτευγμάτων και της προόδου των μαθητών. Οι πληροφορίες αυτές είναι αποθηκευμένες ψηφιακά (σε σκληρούς δίσκους, δημιουργούνται με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων εφαρμογών και διακινούνται κυρίως μέσω του Διαδικτύου (Challis, 2005).

Σύμφωνα με τους Abrami και Barrett (2005), ο ηλεκτρονικός φάκελος (e-portfolio), υλικού αποτελεί μια ψηφιακή αποθήκη ικανή να αποθηκεύει οπτικό και ακουστικό υλικό συμπεριλαμβανομένων κειμένων, εικόνων, βίντεο και ήχου. Χρησιμεύει ως μαθησιακό εργαλείο όχι μόνο επειδή προσφέρει δυνατότητες οργάνωσης του περιεχομένου, αλλά και επειδή σχεδιάζεται για να υποστηρίξει ποικιλία παιδαγωγικών διαδικασιών και αξιολογικών στόχων.

Σύμφωνα με άλλο ορισμό «το e-portfolio αποτελεί μια σκόπιμη συγκέντρωση ψηφιακών αντικειμένων, αντανακλάσεων, ανατροφοδοτήσεων κ.α που επιδεικνύει ένα ακροατήριο με στοιχεία που αποδεικνύουν τη μάθησή του ή /και τις ικανότητές του» (Sutherland & Powell, 2007).

Εξελίσσεται σε μια δημοφιλή εναλλακτική λύση σε σχέση με το παραδοσιακό Portfolio, καθώς παρέχει στους ειδικούς αλλά και τους συνομηλίκους των μαθητών/ φοιτητών την ευκαιρία να επανεξετάσουν, να επικοινωνήσουν και να αξιολογήσουν τους φακέλους με ασύγχρονο τρόπο, (http://academic.regis.edu/LAAP/eportfolio/basics_what.htm). Τα πλεονεκτήματα της χρήσης του είναι πολλά και συνοψίζονται στα εξής:

Ανάπτυξη δεξιοτήτων: Χρησιμεύει για να αναπτύξει ο μαθητής δεξιότητες χρήσης Η/Υ και τεχνολογίας πολυμέσων (Abrami & Barrett, 2005, Heath, 2002, 2005, Wade, Abrami, and Sclater, 2005, Wall, Higgins, Miller, & Packard, 2006). Οι μαθητές μπορούν να αναπτύξουν τις δε-

ξιότητες της Τεχνολογίας Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Information and Communication Technology/ ΤΠΕ) μέσα από τη δημιουργία πολυμεσικής εργασίας και τη χρήση του εργαλείου, καθώς επίσης και γενικότερες δεξιότητες επικοινωνίας και επίλυσης προβλημάτων (Abrami & Barrett, 2005, Canada, 2002). Η χρήση τους μπορεί να συνδεθεί και με την ανάπτυξη μεθοδολογικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων.

Περιγραφή Διδακτικής Πρότασης

Στην εργασία μας επιλέξαμε να ξεκινήσουμε από το portfolio εργασίας /ανάπτυξης (development portfolio) (Tilemma and Smith, 2001) και να στηρίζουμε τους μαθητές να το διευρύνουν σε portfolio αξιολόγησης (assessment portfolio) (Tilemma and Smith, 2001).

Το μέρος του portfolio που προτείνεται να αξιολογηθεί είναι η υλοποίηση ενός εκπαιδευτικού σεναρίου, που αποτελεί μέρος του ηλεκτρονικού φακέλου υλικού των μαθητών (e-portfolio).

Τεχνολογικά Εργαλεία – Μέσα Διδακτικής πρότασης

Τα τεχνολογικά εργαλεία που αξιοποιήθηκαν για την υλοποίηση του σεναρίου είναι το Αβάκιο, ο επεξεργαστής κειμένου και το διαδίκτυο. Το σενάριο βασίζεται κατά κύριο λόγο στο μικρόκοσμο με τίτλο «Η ενδυμασία στην αρχαία Ελλάδα», που δημιουργήθηκε στην πλατφόρμα του Αβακίου. Επίσης, χρησιμοποιήθηκε φύλλο εργασίας που διαμοιράστηκε στους μαθητές στο πλαίσιο της ομάδας και λογισμικό παρουσίας (PowerPoint).

Σημασία επιλογής του συγκεκριμένου θέματος

Η επιλογή του θέματος εδράστηκε στο γεγονός ότι η ενδυμασία αποτελεί σημαντικό στοιχείο της πολιτισμικής ταυτότητας ενός λαού και μπορεί να συνδυαστεί με πολλαπλές πτυχές του καθημερινού του βίου. Μπορεί, δηλαδή, να συνδυαστεί με την ιστορία, όπου οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τους αρχαίους Έλληνες και μορφές της ζωής τους, όπως η αγωγή, η στρατιωτική εκπαίδευση, το πολίτευμα, ο καλλωπισμός κ.α. Με τον τρόπο αυτό συνειδητοποιήσαν ότι η μελέτη κάθε κοινωνίας κάθε εποχής είναι πιο ολοκληρωμένη, όταν λαμβάνονται υπόψη όλες οι πτυχές της πολιτικής, οικονομικής, πολιτιστικής και θρησκευτικής ζωής.

Τα παιδαγωγικά οφέλη που απορρέουν από την παρούσα πρόταση είναι πολλαπλά, καθώς μέσα από τη μελέτη στοιχείων της πολιτισμικής ταυτότητας ενός λαού οι μαθητές θα έρθουν σε επαφή με τον αρχαίο κόσμο και θα επικοινωνήσουν με τα πνευματικά και καλλιτεχνικά επιτεύγματά του. Θα συνειδητοποιήσουν την αφετηρία και τη συνέχεια του εθνικού βίου και της ελληνικής γλώσσας, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της αυτογνωσίας και των ιδιαιτεροτήτων της πολιτισμικής τους ταυτότητας. Τέλος, θα συνειδητοποιήσουν τη σημασία των επιτευγμάτων αυτών (π.χ γλώσσα, ενδυμασία, εργαλεία, σκέυη κ.α) για την πορεία του ευρωπαϊκού και παγκόσμιου πολιτισμού και τη συμβολή τους στη διαμόρφωση και εξέλιξη του.

Στόχος της εργασίας

Στόχος μας είναι οι μαθητές μέσα από την επεξεργασία της συγκεκριμένης έννοιας να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα διαφορετικά είδη που συνθέτουν την αρχαία ελληνική ενδυμασία και να μπορούν να τα περιγράψουν. Να καταλήξουν στο συμπέρασμα πως όσον αφορά την εξέλιξη τους τα βασικά είδη παρέμειναν ίδια για πολλούς αιώνες. Επειδή, μάλιστα, η βασική τους μορφή ήταν απλή, οι οποιοσδήποτε διαφοροποιήσεις παρατηρούνταν αφορούσαν στον διάκοσμο ή τον τρόπο που διπλώνονταν με βάση τη μόδα της κάθε εποχής.

Οι μαθητές μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες μπορούν να ατλήσουν πληροφορίες που σχετίζονται με τον πολιτισμό της αρχαίας Ελλάδας, εάν δηλαδή και πώς διαφοροποιήθηκε η αρχαία ελληνική ενδυμασία ανάλογα με την οικονομική και κοινωνική τάξη στην οποία ανήκαν, το είδος των εργασιών που ασκούσαν καθώς και τις απόψεις τους για την αισθητική της εποχής. Επίσης, μπορούν να διερευνήσουν τη σχέση φύλο – ενδυμασία, ηλικία – ενδυμασία, τόπος – ενδυμασία και χρώμα – ενδυμασία μέσα από την επεξεργασία των κατάλληλων πηγών. Έτσι, θα ασκηθούν στην ανάλυση μιας έννοιας ή ενός φαινομένου και στη διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ των επιμέρους μεταβλητών.

Όσον αφορά, μάλιστα, τις μεταβλητές τόπος – ενδυμασία, οι μαθητές μπορούν σε διαστρωμένο χάρτη που τους προσφέρει το ίδιο το λογισμικό να τοποθετούν σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας τύπους ένδυσης, όπως π.χ στην Σπάρτη, στην Αθήνα, στη Θήβα και σε άλλες πόλεις-κράτη της κλασικής εποχής και να καταλήγουν σε συμπεράσματα σχετικά με τη μορφολογία του χώρου και το κλίμα της περιοχής.

Επιπρόσθετα, σημαντική διάσταση του θέματος που θελήσαμε να με-

λετήσουμε σχετίζεται και με την εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας. Στόχος μας ήταν οι μαθητές να μελετήσουν τη λέξη, να εμβαθύνουν στο νόημά της, να διερευνήσουν τη σχέση αρχαίας και νέας ελληνικής γλώσσας και να διαπιστώσουν μέσα από την ορολογία της αρχαίας ελληνικής ενδυμασίας τη συνέχεια της ελληνικής γλώσσας στο πέρασμα των αιώνων π.χ η λέξη *χλαμύδα* προέρχεται από τριτόκλιτο ουσιαστικό αρχ. *χλαμός*, αιτ. - *ύδα*. Ο στόχος αυτός σχεδιάσαμε να υλοποιηθεί μέσα από την αναζήτηση και ετυμολογική ανάλυση των όρων στο ηλεκτρονικό λεξικό του κόμβου της ελληνικής γλώσσας.

Περιεχόμενο του ηλεκτρονικού φακέλου υλικού (e-portfolio)

Ο ηλεκτρονικός φάκελος υλικού εμπνεύστηκε από τον συγκεκριμένο μικρόκοσμο με τίτλο «Η ενδυμασία στην αρχαία Ελλάδα» και εμπλουτίστηκε με ποικίλες δραστηριότητες που έχουν ως θέμα την αρχαία ενδυμασία. Κάποιες από τις δραστηριότητές μας που αποτέλεσαν το περιεχόμενο του ηλεκτρονικού φακέλου είναι οι εξής:

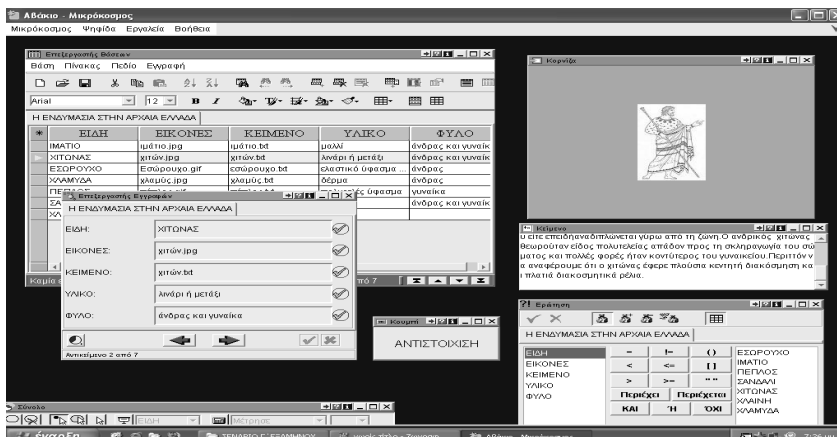
- Οι μαθητές βρίσκουν πληροφορίες στο διαδίκτυο και συσχετίζουν την ενδυμασία με άλλες πτυχές της καθημερινής ζωής των αρχαίων, όπως είναι η θρησκεία, τα επαγγέλματα, η κοινωνική ζωή κ.α. Διερευνούν, έτσι, την έννοια της Ενδυμασίας μέσα από πολλές και ποικίλες πηγές, καθώς και διαφορετικές αναπαραστάσεις της πληροφορίας βλέποντας ταυτόχρονα διαφορετικές μορφές της πληροφορίας, όπως κείμενο, εικόνα και διάγραμμα. Δημιουργούν και μια διαφορετική ταξινόμηση, όπου στα διάφορα πεδία τοποθετούν στοιχεία που εντάσσονται με την ευρύτερη σημασία στην ένδυση π.χ ρουχισμός, καλλωπισμός, υπόδηση, κόμμωση κ.α. Μ' αυτό τον τρόπο θα ασκηθούν στην καταχώρηση και ταξινόμηση πληροφοριών και δεδομένων.
- Εντάσσουν στο μικρόκοσμο και χάρτη, όπου τοποθετούν σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας συγκεκριμένους τύπους ένδυσης, όπως π.χ στην Σπάρτη, στην Αθήνα, στη Θήβα και σε άλλες πόλεις-κράτη της κλασικής εποχής. Σ' έναν διαστρωματωμένο χάρτη οι μαθητές ανακαλύπτουν διάφορα είδη ενδυμασίας, υπόδησης, καλλωπισμού, διατυπώνοντας υποθέσεις για την εποχή τους ψάχνοντας παράλληλα στη βάση δεδομένων για να ταιριάξουν τα είδη αυτά με τα αντίστοιχα δεδομένα της Βάσης.
- Τους ζητείται να διαβάσουν ξανά τα κείμενα-πηγές που περιέχουν τις πληροφορίες και να κάνουν μια νέα ταξινόμηση στη ψηφίδα «Βάση δεδομένων» ή να ψάξουν στο διαδίκτυο σε διευθύνσεις που θα τους

- δώσουμε για πρόσθετο πληροφοριακό υλικό.
- Δίνεται στους μαθητές, στην ψηφίδα «Κείμενο» ένα κείμενο στα αρχαία ελληνικά με αρχαίους όρους ενδυμασίας και τους ζητείται να εντοπίσουν σε αυτό όρους της ενδυμασίας. Στη συνέχεια σε μια άδεια βάση δεδομένων καταγράφουν στο ένα πεδίο της Βάσης τους αρχαίους όρους και στο άλλο τη μετάφρασή τους.
  - Επίσης, τους δίνονται εικόνες και εκείνοι με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες πρέπει να δώσουν χρονολογία ή χρονική περίοδο, τόπο κ.α. Εναλλακτικά ο εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει τις πληροφορίες αυτές σε συγκεκριμένες στήλες της «Βάσης δεδομένων» και να ζητηθεί από τους μαθητές να κάνουν τη σωστή αντιστοίχιση.
  - Τέλος, στην ψηφίδα «Χρονομηχανή», της οποίας τα χρονικά όρια έχουμε ορίσει εμείς, ο μαθητής έχει τη δυνατότητα μετακινώντας τον ολισθητή, να βλέπει στο χάρτη, ανάλογα με τη χρονική περίοδο, τα διαφορετικά δεδομένα που έχουμε καταχωρίσει, όπως αποτυπώνονται πάνω σ' αυτόν. Έτσι, είναι σε θέση να δουν τη διαφοροποίηση της ελληνικής ενδυμασίας στο πέρασμα των χρόνων και να διατυπώνουν υποθέσεις, για παράδειγμα, για τους λόγους που συνετέλεσαν στις αλλαγές αυτές.

Παράδειγμα από το σενάριο

Οι μαθητές αρχίζουν διερευνητικά να πειραματίζονται με τον μικρόκοσμο «Η Ενδυμασία στην Αρχαία Ελλάδα βάσει φύλλου εργασίας. Η φάση της ενασχόλησης με το λογισμικό έχει διάρκεια δύο ωρών. Ο μαθητής θα μπορέσει να διερευνήσει και να μάθει μέσα από την ανταπόκριση του υπολογιστή στη διερεύνησή του. Η διερεύνηση αφορά σε μία περιοχή γνώσης η οποία έχει ενσωματωθεί στον μικρόκοσμο και υποστηρίζεται από μία σειρά εργαλείων και αντικειμένων, όπως χάρτη, ολισθητές, βάση δεδομένων, εικόνες κ.α (Edwards, 1998, Hoyles, 1995).

Η ποικιλία πηγών που χρησιμοποιείται έχει ως στόχο τη διατήρηση του ενδιαφέροντος των εκπαιδευόμενων και την πρόκληση αλληλεπίδρασης μεταξύ τους, με τον εκπαιδευτή και με το ίδιο το εργαλείο. Η αλληλεπίδραση εντοπίζεται σε όλες τις δραστηριότητες με το λογισμικό, όπως στο να γράφουν, να συσχετίζουν, να ταξινομούν, να διατυπώνουν ερωτήσεις, υποθέσεις κ.α. Έτσι, οι μαθητές μπορούν να βλέπουν τα αποτελέσματα των ενεργειών τους στον ίδιο τον μικρόκοσμο π.χ τους ζητήθηκε: «Να παρατηρήσετε προσεκτικά τις εικόνες, να διαβάσετε τις πληροφορίες που υπάρχουν στις ψηφίδες «ΚΕΙΜΕΝΟ» και να περιγράψετε τα διάφορα εί-

Εικόνα 1

δη ενδυμασίας» (εικόνα 1). Μετέπειτα έπρεπε να δομήσουν ερωτήματα και να διατυπώσουν υποθέσεις στην ψηφίδα «ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΗΣ ΕΓ-ΓΡΑΦΩΝ» π.χ «Γιατί το συγκεκριμένο ένδυμα το φορούσαν μόνο οι γυναίκες; Σε ποιες περιπτώσεις συνέβαινε αυτό; Ποια είδη ενδυμασίας φτιάχνονταν από δέρμα; Ποια είδη ενδυμασίας ήταν κοινά για άνδρες και γυναίκες»;

Στη συνέχεια κλήθηκαν να ελέγξουν τις υποθέσεις τους και να προσπαθήσουν να τις ερμηνεύσουν με βάση τις πηγές που τους παρέχονται. Οι μαθητές, μάλιστα, μέσω της σύνδεσης των ψηφίδων «Ερώτηση – Σύνολο» είχαν τη δυνατότητα να βλέπουν τη συσχέτιση των εννοιών. Με αυτό τον τρόπο οι μαθητές απέκτησαν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τη συγκεκριμένη εποχή και με ευχάριστο τρόπο συσχέτιζαν ταυτόχρονα πολλά και διαφορετικά δεδομένα που είχαν μπροστά τους.

Άλλη δραστηριότητα αποτέλεσε η εξής: «Ανοίξτε και περιηγηθείτε στο μικρόκοσμο « Ενδυμασία στην Αρχαία Ελλάδα» Ποιοι όροι χρησιμοποιούνται για την ενδυμασία της εποχής;». Η δραστηριότητα αυτή έχει γλωσσική σημασία και μέσα από αυτή οι μαθητές αποκτούν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν τη συνέχεια της ελληνικής γλώσσας στο πέρασμα των αιώνων. Με αυτό τον τρόπο αποκτούν συνείδηση της συνέχειας αυτής και καλλιεργούν γλωσσικές δεξιότητες, όπως η ετυμολογική ανάλυση, η σύνθεση και η αιτιολόγηση.

Επιπρόσθετα, οι μαθητές ασχολήθηκαν με ένα νέο μικρόκοσμο, όπου επεξεργάστηκαν σε άλλη μορφή το ιστορικό υλικό που μελέτησαν στον προηγούμενο μικρόκοσμο. Με ένα νέο Κουμπί που έχει τον τίτλο «ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ» μετέβησαν σε ένα νέο μικρόκοσμο, όπου με ένα κατάλ-

ληλο script αντιστοίχισης εικόνων επιχείρησαν να ταιριάζουν το κάθε είδος ενδυμασίας με τη σωστή εικόνα. Η δραστηριότητα που τους ανατέθηκε είναι η εξής: Να μεταβείτε στον επόμενο μικρόκοσμο του Αβακίου πατώντας το «κουμπί», να αντιστοιχίσετε τα κείμενα με τις σωστές εικόνες και να καταγράψετε τα ζευγάρια. Θα ακολουθήσει συζήτηση και αιτιολόγηση. Για να πετύχουν την αντιστοίχιση έπρεπε να μετακινούν τους δύο ολισθητές που υπάρχουν στα δεξιά του μικρόκοσμου και να καταγράψουν τα ζεύγη (εικόνα 2).

Εικόνα 2

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πως ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της μαθησιακής διαδικασίας και η πρόσθετη παιδαγωγική αξία έγκειται στη συντονισμένη λειτουργία τριών στοιχείων:

- των μέσων έκφρασης που διαθέτουν οι υπολογιστικοί μικρόκοσμοι
- της δυναμικής διασύνδεσης πολλαπλών αναπαραστάσεων
- του είδους της ανατροφοδότησης που παρέχεται από τον υπολογιστή στις ενέργειες του μαθητή. Μολονότι η ανατροφοδότηση στα φιλολογικά μαθήματα είναι δύσκολο να επιτευχθεί, θα μπορούσαμε να την εντοπίσουμε στην τελευταία δραστηριότητα, όπου η ανατροφοδότηση παρέχεται από το ίδιο το εργαλείο.

Τα οφέλη που προέκυψαν από την ολοκλήρωση των ανωτέρω δραστηριοτήτων δόμησης του ηλεκτρονικού φακέλου ήταν πολλά, καθώς οι μαθητές κατά την πορεία δημιουργίας του (development portfolio) ανέπτυξαν τεχνικές δεξιότητες, αισθάνθηκαν υπερήφανοι, κατανόησαν πληρέστερα την αξιολόγηση που δέχονταν και ενθαρρύνονταν να αναστοχαστούν σχετικά με το υλικό που κάθε φορά ενσωμάτωναν στον φάκελο.

Μέσα από αυτή τη διαδικασία, μάλιστα, μπόρεσαν να αναπτύξουν μεταγνωστικές και αυτορρυθμιστικές δεξιότητες. Μπόρεσαν να αναστοχαστούν σε όλη την πορεία της δόμησης του φακέλου και να καλλιεργήσουν ανώτερες γνωστικές δεξιότητες, όπως την αφαιρετική σκέψη μέσω της διαδικασίας επιλογής και δικαιολόγησης του υλικού που ενσωμάτωναν στον ηλεκτρονικό φάκελο.

Συζήτηση

Στο εκπαιδευτικό μας σενάριο η γνώση οικοδομήθηκε σταδιακά και διερευνητικά, σε συνεργατικό περιβάλλον και μέσα από την αλληλεπίδραση των μαθητών με το ίδιο το λογισμικό. Λόγω της διερευνητικής μορφής του λογισμικού ο μαθητής μπόρεσε να αλληλεπιδράσει με τα αντικείμενα και τα στοιχεία του γνωστικού αντικειμένου, να διατυπώσει θεωρητικές υποθέσεις και να εργαστεί πάνω σε αυτές με στόχο να τις επαληθεύσει ή να τις αναιρέσει, όπως «Γιατί το συγκεκριμένο ένδυμα το φορούσαν μόνο οι γυναίκες; Σε ποιες περιπτώσεις συνέβαινε αυτό; Ποια είδη ενδυμασίας φτιάχνονταν από δέρμα;»

Μέσω της αξιοποίησης πολλαπλών αναπαραστάσεων όπως κείμενο, εικόνα, γραφικά προσφέρθηκαν στους μαθητές δυνατότητες για αξιοποίηση όλων των τρόπων μάθησης, σύμφωνα με τη Θεωρία της Πολλαπλής Νοημοσύνης. Πολλοί από τους γνωστικούς και μαθησιακούς στόχους που είχαμε θέσει επιτεύχθηκαν, καθώς οι μαθητές απέκτησαν γνώση της ιστορικής και πολιτισμικής συνέχειας μέσα από τη μελέτη μιας πτυχής του, την ενδυμασία και διαπίστωσαν τη συνέχεια της ελληνικής γλώσσας μέσα από την ετυμολογική ανάλυση των όρων της ενδυμασίας: πέπλος, χιτών, μανδύας, μιάτιο, εσώρουχο και σανδάλι. Έτσι, μετά την ολοκλήρωση του σεναρίου, ήταν σε θέση να αναγνωρίζουν τα είδη του και να ανακαλύπτουν αν υπάρχει θετική ή αρνητική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών που είχαμε θέσει εξ' αρχής.

Όσον αφορά την επιλογή της συγκεκριμένης τεχνικής αξιολόγησης, απέβη θετική διότι με τον ηλεκτρονικό φάκελο υλικού δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στη διαδικασία της μάθησης και διαφορετική έμφαση στα αποτελέσματά της απ' ό,τι στις παραδοσιακές μεθόδους αξιολόγησης. Μαθητές και εκπαιδευτικός είχαν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν από κοντά τη διαδικασία μάθησης και προόδου μέσα από την ανάθεση και ολοκλήρωση των ανωτέρω δραστηριοτήτων.

Προτάσεις

Πρότασή μας θα μπορούσε να αποτελέσει η μελέτη της ενδυμασίας των άλλων χωρών της Μεσογείου και η συγκριτική αποτίμηση αυτής. Έχοντας ως αφετηρία ότι η Ελλάδα αποτελεί μέλος του ευρωπαϊκού πολιτισμού, με καθοριστική συμβολή στη διαμόρφωση και εξέλιξή του θα μπορούσαν να οργανωθούν στο πλαίσιο project μεταξύ σχολείων από διαφορετικές χώρες της Μεσογείου δραστηριότητες με θέμα την ενδυμασία της χώρας τους, πώς αυτή εξελίχθηκε στο πέρασμα των χρόνων και αν εντοπίζονται ομοιότητες και διαφορές μεταξύ τους. Για να καταστεί δυνατός και πιο εύκολος ως προς την υλοποίησή του αυτός ο στόχος, προτείνουμε να ορίσουμε συγκεκριμένα χρονικά όρια / περιόδους μελέτης της υπό διαπραγμάτευσης έννοιας.

Επίσης, θα μπορούσαν να δοθούν κείμενα ή ιστοσελίδες με περιεχόμενο την ενδυμασία και να ζητηθεί από μαθητές διαφορετικών χωρών να εντοπιστούν, αφού μεταφραστούν, οι διαφορετικοί από τη δική τους γλώσσα όροι και να συγκριθούν. Τα οφέλη μιας τέτοιας εργασίας είναι πολλά, καθώς οι μαθητές θα μπορέσουν να διερευνήσουν σε βάθος μέσα από τη σύγκριση λέξεων διαφορετικών ευρωπαϊκών γλωσσών τη μητρική τους γλώσσα.

Βιβλιογραφία

- ABRAMI, P. C., & BARRETT, H. (2005). Directions for research and development on electronic Portfolios. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 31(3), 1-15. Retrieved on December, 20, 2007, from <http://www.cjlt.ca/content/vol31.3/abrami.html>
- BRUNER, J. (1997). Πράξεις Νοήματος. Μετάφραση: Η. Ρόκου και Γ. Καλομοίρης. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- BLYTHE, T. (1998). *The Teaching for Understanding Guide*. San Francisco: Jossey-Bass
- CANADA, M. (2002). Assessing e-folios in the on-line class. *New Directions for Teaching*
- CHALLIS, D. (2005). Towards the mature e-Portfolio: Some implications for higher education. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 31(3), online version.
- COX M. J. (1999). «Motivating pupils through the use of ICT», *Learning*

- to teach using ICT in the Secondary School (Leask M & Pachler N., eds), Routledge, London
- EDWARDS SL (1998). Critical thinking and analysis: a model for writing assignments. *BJN* 7(3) 1590166
- HEATH, M. (2002). Electronic portfolios for reflective self-assessment. *Teacher Librarian*, 30(1), 19-23.
- HEATH, M. (2005). Are you ready to go digital? The pros and cons of electronic portfolio development. *Library Media Connection*, 23(7), 66-70.
- HERRINGTON, J., OLIVER, R. & REEVES, T. C. (2003). Patterns of engagement in authentic online learning environments. *Australian Journal of Educational Technology*, 19, 1, 59–71
- HOYLES C. (1995). Exploratory software Exploratory cultures? In: *Computers and Exploratory Learning*. Springer - Verlag, Vol. 146
- ΚΑΣΙΜΑΤΗ, Κ., ΙΩΑΝΝΟΥ, Σ. (2005). «Κριτήρια αξιολόγησης των μαθητών σε υπολογιστικό περιβάλλον μέσα από τη χρήση δραστηριοτήτων: Η περίπτωση εμβαδού παραλληλογράμμου», από τα Πρακτικά του 3^{ου} Συνεδρίου για τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση, 13-14-15 Μαΐου 2005 Σύρος
- ΚΟΥΛΟΥΜΠΑΡΙΤΣΗ, Α.Χ. (2003). Η Κατανόηση στο Αναλυτικό Πρόγραμμα στα Σχολικά Βιβλία και στη Διδακτική Πράξη: Συστημική Συσχέτιση και Αξιολόγηση. Εφαρμογές στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση. Αθήνα: Γρηγόρης.
- ΚΟΥΛΟΥΜΠΑΡΙΤΣΗ, Α., ΜΑΤΣΑΓΓΟΥΡΑΣ, Η. (2004). Φάκελος εργασιών του μαθητή (portfolio assessment): Η αυθεντική αξιολόγηση στη διαθεματική διδασκαλία στο «Εκπαιδευτικές Καινοτομίες για το Σχολείο του Μέλλοντος».
- SMITH, K., TILLEMA, H.(2001). Long-term influences of portfolios on professional development, *Scandinavian Journal of Educational Research*, 45(2), 183-203.
- SUTHERLAND, S. AND POWELL, A. (2007). Cetus SIG mailing list discussions, 9 July 2007. <http://www.jiscmail.ac.uk/archives/cetus-portfolio.html>
- WADE, A., ABRAMI, P. C., & SCLATER, J. (2005). An electronic portfolio to support learning. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 31(3). Retrieved December 24, 2007, from <http://www.cjlt.ca/content/vol31.3/wade.html>
- WALL, K., HIGGINS, S., MILLER, J., & PACKARD, N. (2006). Developing digital portfolios: Investigating how digital portfolios can facilitate

- pupil talk about learning. *Technology, Pedagogy and Education*, 15(3), 261–273.
- WIGGINS, G. (1993). The case for authentic assessment. *Eric: Digest*.
- WIGGINS, G., MCTIGHE, J. (1998). *Understanding by design*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Δικτυογραφία

- <http://edglossary.org/authentic-learning>
http://academic.regis.edu/LAAP/eportfolio/basics_what.htm
<http://www.komvos.edu.gr>. Ηλεκτρονικός Κόμβος του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας

Abstract

In this paper we present a scenario with the use of ICT in the lesson of Ancient Greek Literature in the second grade of high school, which was implemented in the classroom, integrated in (εντάχθηκε) the e-portfolio and was used as an assessment tool for the students. The topic of the scenario is “Clothing in ancient Greece” and the concept we try to analyse is “the historical change” with the help of the subject of history and the use of new technologies.

The learning benefits derived from the implementation of the scenario are important, as we had the opportunity on the one hand to evaluate the students during their work in the computational environment and on the other to gain the best benefits of an authentic assessment method, such as the cultivation of methodological, communicative and metacognitive skills, by integrating the activities of the scenario in the e-portfolio. In this way, assessment for learning using ICT tools turned out to be beneficial, as ICT tools helped the students by giving them the appropriate feedback and making them focus on the process rather than the result.

Η Αικατερίνη Κασιμάτη είναι Επίκουρη καθηγήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα της ΑΣΠΑΙΤΕ με γνωστικό αντικείμενο «Θεωρία, Πράξη και Αξιολόγηση της Διδασκαλίας». Διδάσκει τα γνωστικά αντικείμενα «Εκπαιδευτική Αξιολόγηση» και «Διδακτική Μεθοδολογία» σε μεταπτυχιακούς φοιτητές, προπτυχιακούς σπουδαστές, σπουδαστές του Ετήσιου

Προγράμματος Παιδαγωγικής Κατάρτισης (Ε.Π.ΠΑΙ.Κ.), νεοδιοριζόμενους εκπαιδευτικούς, εκπαιδευτικούς εν ενεργεία και μετεκπαιδευόμενους εκπαιδευτικούς και σε επιμορφωτικά σεμινάρια Στελεχών της Εκπαίδευσης. Η ερευνητική της δραστηριότητα έχει συνεισφέρει στο σχεδιασμό, στη μεθοδολογία και στη διεξαγωγή συμπερασμάτων Προγραμμάτων Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. του 2ου Κοινοτικού πλαισίου στήριξης. Είναι Συντονίστρια στην Κεντρική Επιτροπή Επιστημονικού Συντονισμού στο υποέργο 2 « Επιμόρφωση των στελεχών της Εκπαίδευσης στην εφαρμογή του Συστήματος Αξιολόγησης », στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013. Από το 1995-2009 έχει διατελέσει Επιστημονική υπεύθυνη Επιμορφωτικών Προγραμμάτων. Έχει δημοσιεύσει σε σημαντικά διεθνή περιοδικά, σε συλλογικούς τόμους και πρακτικά διεθνών και ελληνικών συνεδρίων με κριτές. Έχει επιμεληθεί δύο βιβλία με γνωστικό αντικείμενο «Διδακτική Μεθοδολογία» και «Εκπαιδευτική Αξιολόγηση» (2009, εκδ. ΙΩΝ). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα στρέφονται προς τη δόμηση καινοτόμων μαθησιακών περιβαλλόντων με επιμορφωτικές δράσεις, αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία, χρήση σύγχρονων μεθοδολογιών μάθησης και υλοποίηση αυθεντικών μορφών αξιολόγησης.

e-mail:kkasimati@hotmail.com

Η Θεοδώρα Παπαγεωργίου είναι φιλόλογος και κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Φιλοσοφίας – Παιδαγωγικής – Ψυχολογίας, τομέας Παιδαγωγικής, με τίτλο «Διδακτική Μαθημάτων Ειδικότητας με Νέες Τεχνολογίες». Διδάσκει στην Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ) τα τελευταία 6 χρόνια, ενώ έχει συνεργαστεί και με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ) στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ενίσχυση της Ελληνομάθειας».